

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ

Год. XXIII.

Декемврий — 1931.

Книга 10.

Акварелъ — К. Щъреловъ.

МУСАЛА

Бждащата наблюдателница на вр. Мусала.

П. францалийски

МЕТЕОРОЛОГИЧНА НАБЛЮДАТЕЛНИЦА „МУСАЛА“

Идеята за построяването на една висока метеорологична наблюдателница не е нова — още преди 25 години германският метеоролог Prof. Kassner, въ единъ свой докладъ е обърналъ внимание на тогавашнитъ български ръководни фактори върху голѣмото значение на една метеорологична обсерватория на Черни-върхъ — Витоша. Въ една сбита и ясна форма той е изложилъ не само нейното научно значение, но е посочилъ и практическия начинъ за осъществяването ѝ. Въ своята похвална откровеностъ той е писалъ буквално че „тѣзи необикновено благоприятни въ всѣко отношение условия налагатъ на България моралното задължение да не остава неизползувано това свое природно съкровище — високитъ си планини“.

Идеята на Prof. Kassner умрѣ още въ своето начало, обаче тя не можеше да не се роди отново. И наистина, следъ около двадесетина години, една малка група отъ софийски туристи и скиъори си постави за целъ да построи една туристическа хижа пакъ на Черни-върхъ, въ която се предвиждаше и една стая съ тераса за метеорологични наблюдения. Въ послѣствие и този проектъ биде изоставенъ поради липса на срѣдства, а може би и поради липса на достатъчно упорство — и до днесъ още личатъ на върха следитъ отъ основнитъ изкопи, почти напълно затрити отъ атмосфернитъ влияния.

Следъ една-две години въ срѣдитъ на чиновникитъ отъ Дирекцията на метеорологията се породиха идеята за построяването на метеорологична наблю-

дателница, но не вече на Черни-върхъ, а на Мусала, който съ своитъ 2924 м. надморска височина се оказа най-високия върхъ на Балканския полуостровъ, като по този начинъ развѣнча дотогавашната слава на Олимпъ. И ако ний въ последно време настойчиво подигаме този въпросъ, това правимъ защото днесъ нуждата отъ тази обсерватория се чувствува още по-осезателно. Презъ последната международна метеорологична конференция въ Копенхагенъ се взе решение да се уреди една „юбилейна полярна 1932 — 1933 година“, презъ която да се правятъ редовни метеорологични и геофизични наблюдения не само въ полярнитъ области, но и по възможностъ въ повече мѣста на земната повърхностъ. Единъ отъ тѣзи пунктове е и върхътъ Мусала и България биде поканена между другото да уреди наблюдения съ самопишещи уреди, инсталирани на самия върхъ (За организирането изобщо на цѣлата „полярна година“ въ България биде основана една специална комисия при Националния комитетъ за геодезия и геофизика). Имайки предъ видъ тежкото положение на държавата и общността на ръководнитъ идеали, Дирекцията на метеорологията своевременно се обърна къмъ роднитъ туристически организации съ апелъ за помощъ при реализирането на този проектъ, изпълнението на който ще бжде отъ голѣма полза за науката и ще повиши реномето на българската метеорология въ чужбина.

На този апелъ първи се отзоваха Централното настоятелство и членоветъ на Б. Т. С., които въ по-

следния си конгресъ въ Елена взеха решение да подкрепят идеята за основаване метеорологична наблюдателница на в. „Мусала“, а сигурно и туристите отъ Ю. Т. С. не ще останатъ на страна отъ реализирането на това общонародно дѣло. Наистина България, а заедно съ нея и туристическите организации преживѣватъ една тежка финансова и икономична криза, обаче ние живѣемъ съ надеждата, че това положение е изключително и нѣма да продължи вѣчно. При това кризата не пречи, щото първите стѣпки къмъ осъществяването на тази идея да се направятъ още сега, стига да се намѣрятъ охотници, които да я подкрепятъ и да не разчитатъ само на държавата. Въ това отношение нѣма защо да се отива далечъ, за да се търсятъ примѣри на себеотрицание и пожертвователностъ. Достатъчно е да се спомене подвига на организираниѣ туристи, които въ най-тежките следвоенни времена, разчитайки почти изключително на себе си, издигнаха редица кокетни хижи въ най-живописните дебри на планините и домове въ най-видните мѣста на градоветѣ.

И значението на планинските обсерватории е грамадно. Отдавна метеорологията е признала голѣмата важностъ на процесите и явленията, които се развиватъ въ високата атмосфера. Разбира се, че климата на приземните въздушни пластове ще запази за винаги своето голѣмо значение, защото той дава срѣдните атмосферни условия, при които се развива човѣшкия животъ и при които растатъ земледѣлските култури, обаче разрешението на редица въпроси отъ теоритиченъ и практиченъ характеръ се много улеснява при наличността на наблюдения въ високата атмосфера. Образуването на валежитѣ — дъждъ, снѣгъ, градъ и др., зачатieto и развитието на бурите и свѣткавиците, както и образуването на атмосферното електричество става обикновено въ въздушните пластове, които се намиратъ високо надъ земната повърхностъ. Доказано е, че много отъ наблюдаваните долу промѣни на времето иматъ своите причини въ високата атмосфера, кждето тѣ въ повечето случаи се проявяватъ по-рано и по-типично.

Изследването на високата атмосфера може да стане по различни методи. обаче въ случая става дума за изучаване съ помощта на високите планински обсерватории, за устройването на които въ България имаме много добри природни условия. Собствено първите стѣпки въ това направление сж вече направени. Дирекцията на метеорологията е създадала редица високи станции, които сж инсталирани къмъ хижи, лесничейства и т. н. Това сж метеорологичните станции при хижа Мусала (2450 м.) на Витоша — Боерица и Каменното здание (1700 м. и 1740 м.), Двореца Ситняково (1740 м.) Бѣли и

Лѣви Искъръ (1700 м.), хижа Осогово (1600 м.), Юндолъ и Чамъ Кория (1400 м.) Рилски манастиръ (1170 м.) и Райково (1000 м.), а сжщо и дъждомѣрните станции въ Сарж-Гьолъ, Петроханъ, Кръстецъ, Баташки Карлъкъ и Чепеларе. Отъ тѣхъ особено мѣсто заема станцията при хижа Мусала, която започна да функционира на 1 ноември 1930 г. и се откри и поддържа съ голѣмата подкрепа на самоковските туристи отъ клона на Б. Т. С. Намираща се на една надморска височина отъ около 2450 м. тя за сега е най-високата метеорологична наблюдателница въ Балканския полуостровъ. Тя е важна и въ това отношение, че ще послужи като база на по-нататъшните изследвания. Защото нашата крайна целъ е „да завладѣемъ Мусала“ и на самия неговъ

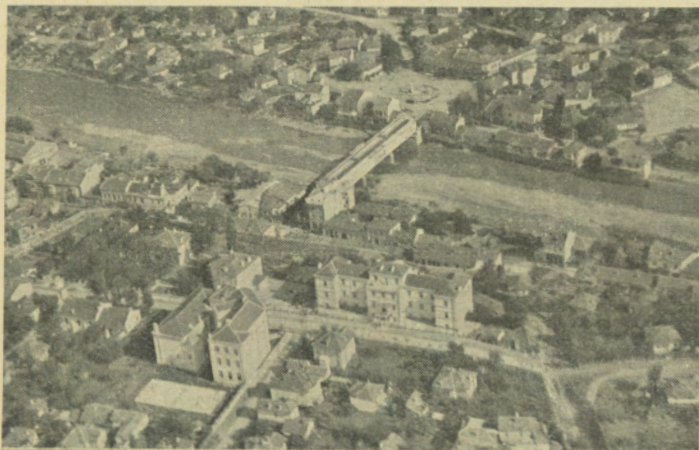
На свобода въ планината.

върхъ да построимъ една първокласна метеорологична обсерватория, къмъ която освенъ това, да бжде построена една малка туристическа хижа. Изолираното положение на Мусала и голѣмата му надморска височина създаватъ отъ него единъ идеаленъ наблюдателенъ пунктъ. Отъ сжществуващите до сега европейски метеорологични наблюдателници Мусаленската обсерватория ще бжде по-ниска само отъ обсерваториите на Jungfrau-Joch (3457 м.), Sonnblick (3106 м.), Zugspitze (2966 м.) и Aenta (2942 м.), обаче ще надвишава Pic de Midi (2885 м.), M-t Mounier (2740 м.), Sântis (2500 м.), Obir (2148 м.), Bjelasnica (2067 м.), M-t Vertoux (1912 м.), Schneekoppe (1603 м.), M-t Aigoual (1567 м.), Puy de Dôme (1465 м.), Ben Nevis (1340 м.), Brocken (1142 м.) и Feldberg (880 м.).

Импулсирани отъ жаждата за по-голѣмо зна-

ние и по-дълбоко проникване въ тайните на природата, австрийските метеоролози, въпреки тежкото финансово положение на тяхната страна и наличността на своя висока обсерватория Sonnblick (3106 м.) сж решили да отидат още по-високо, като устройт наблюдения и на хижата Erzherzog Yohann (Adlersruhe), при в. Grossglockner, може би между другото водени и отъ благородно съревнование — да надминат макаръ и съ 8 метра Jungfrau Joch (3457 м.) и по този начинъ да притежаватъ, поне за известно време, най-високата обсерватория въ Европа.

Мусала съ своето високо и свободно изложение ще заеме едно почетно мѣсто въ редицата на европейските обсерватории, още повече, че тя се намира въ една областъ, която е сравнително много малко изследвана, а неговия обширенъ хоризонтъ дава възможностъ на далечни и обширни наблюде-

Гр. Ловечъ съ покрития мостъ на р. Осъмъ.
(Снимка отъ аеропланъ)

ния въ всички посоки: образуването и приближаването на облаци и на всички метеорологични явления, изгръвването и залъзването на слънцето, луната и звездите и проследяването на цѣлия тяхенъ ходъ, видимостта, прозрачността на атмосферата, синевата на небосвода и др.

Обаче, тукъ се поставя единъ другъ много важенъ въпросъ: при днешното тежко финансово положение на народа и държава, отъ кжде ще се взематъ средствата за реализирането на този проектъ? Естествено е, че държавата не може да остане безучастна зрителка на това културно дѣло, обаче, явно е, че не може и не трѣбва да се разчита изключително на нея. Държавата може да помогне отчасти съ малко средства отъ различните културни фондове, съ безплатно отпущане дървенъ строителенъ материалъ, съ превозни сръдства за изкачване материалитъ на върха, евентуално съ работната ржка на трудоваци и т. н. обаче, една голѣма частъ отъ

сръдствата ще трѣбва да се намѣрятъ по частенъ редъ. Въ този случай особено може да се разчита на туриститъ, които сж прѣко заинтересовани, едно чрезъ общността на преследванитъ цели — изучане на природнитъ явления и специално на процеситъ въ атмосферата и друго, защото непосредствено до обсерваторията се проектира да се построи една малка туристическа хижа. Резултатъ отъ това разбиране е и споменатото вече решение, взето на последния туристически конгресъ на Б. Т. С. въ Елена — да се подкрепи идеята за построяването на метеорологична наблюдателница на в. Мусала и подържане на създадената при хижа „Мусала“. Въ изпълнение на това решение при централното настоятелство на Б. Т. С. се основа единъ комитетъ, който си поставя за целъ да пропагандира идеята и да организира събирането на нуждитъ сръдства. Естествено е, че за постигането на това комитета се нуждае необходимо отъ най-голѣмото съдействие на кловетъ, на организиранитъ туристи и на цѣлокупното българско гражданство. Безъ да се отива до отекчителното и оронваще престижа настояване чрезъ волни пожертвувания, сказки, забави, брошури и т. н. при възможно подскорена процедура ще се събиратъ сръдства, за да се осигурятъ за сега необходимитъ презъ „полялната година“ наблюдения чрезъ самопишущи апарати, инсталирани на върха и чрезъ редовни наблюдения при хижа „Мусала“, като се построятъ и необходимитъ предпазителни съображения — малък, но солиденъ заслонъ на върха и телено вжже по стрѣмния хребетъ подъ върха.

И веднажъ започнато, дѣлото ще продължи може би години, но единъ день то ще бжде завършено — „Мусала ще бжде завладенъ“ и България ще се гордѣе съ една отъ най-високитъ обсерватории въ Европа, която ще бжде отъ полза не само за метеорологията, но и за много области отъ науката и практиката — физиологията, биологията, физиката, астрономията, ботаниката и др., като ще даде сжщевременно и възможностъ за отдѣлни специални много ценни изучавания. И когато короната на гордия Мусала се украси съ още единъ бисеръ — хижа — обсерватория, който безъ да претендира да затъмни съ блѣсъка си своитъ далечни събратя отъ Jungfrau, Sonnblick и Zugspitze, въ тъмни, мрачни нощи, всрѣдъ бури и грѣмотевици, всрѣдъ студове и ледове ще подържа на най-високия пунктъ на нашата дивна Рила меката свѣтлина на прогресъ и култура и ще разнася надалеч скромната слава на мисляща България. И тогава българскиятъ туристъ може да бжде гордъ при съзнанието, че той е единъ отъ главнитъ виновници за това дѣло, че той и тукъ се е проявилъ като единъ отъ пионеритъ на културата на България.

К. Т. Кировъ.

ВЪ ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА

Паша въ Пиринъ.

Доста се говори и писа по въпроса за защита на нашата природа, но всичко си остана само думи и пожелания. Не виждамъ и не чувамъ досега за никакъвъ реаленъ резултатъ отъ дейността на съюза, основанъ преди 3—4 години съ горната целъ, въ който и нашия Туристически Съюзъ е колективенъ членъ. Хубавитѣ идеи за създаването на национални паркове и защитени участъци се като че ли забравиха, редицата законоположения които трѣбваше да легнатъ въ основата на тая благородна борба и трѣбваше да се прекаратъ най-спѣшно — се изоставиха. А природата въ туй време крещи за помощъ, но нѣма кой да чуе, кой да помогне.

Всѣки день, на всѣка крачка виждаме прояви на най-груба вандалщина и светотатство, извършени върху природата било отъ зла воля и невежество, било отъ незнание или нехайство отъ страна на нейнитѣ жители, и случайни обитатели и посетители, па и отъ органитѣ на властѣта и нѣкои държавни учреждения.

Макаръ и да нѣмаме претенциитѣ единички сами да обичаме и закриляме природата, ние туриститѣ имаме повелителния дългъ да издигнемъ високо гласа си на протестъ срещу тъй-жестокитѣ и безогледни опустошавания, осакатявания, загрозявания и пр. на беззащитната природа. Хиляди примѣри сж на лице, ние ги виждаме при всѣки нашъ излетъ. Нѣколко очебиющи факти, обаче констатирани отъ менъ презъ миналото лѣто не мога да отмина тихомълкомъ.

Първо ще се спра върху *горитѣ*, и то върху нашитѣ най-хубави гори въ България — Родопскитѣ. Идете и вижте какъ безогледно се сечатъ и опустошаватъ горитѣ тамъ безъ всѣкакъвъ стопански планъ и грижи за прирѣстъ, пазени дори и отъ турцитѣ нѣкога като зеницата на очитѣ. Вижте хилядитѣ, милионни трупи отъ борове и елхи, които гниятъ изсѣчени по земята, защото следъ като ги изсѣкога се оказа, че нѣма пѣтища за превозва-

нето имъ, или горскитѣ власти съ тѣхнитѣ „етати“ сж закжснѣли и сж били погрѣшно маркирани отъ горскитѣ стражари, или пъкъ вмѣсто годишнитѣ (или максимумъ двугодишни), „прочистки“ на изсѣхналитѣ дървета, такива се правятъ едва следъ 10—15 години, когато вече цѣлата гора е заразена и трѣбва до дѣно да се изсече, т. е. зарадъ бѣлхата се изгаря юргана.

Ами грамаднитѣ пространства опожарени гори отъ невнимание, престѣпно нехайство или зла умисълъ, каквито ги виждаме по върховетѣ Сютка, Кара-тепе, Гюмюшъ-чалъ и пр. — кое туристко сърдце ще остане безучастно предъ тѣжния имъ и грозенъ видъ? Докато въ чужбина съюзитѣ за закрила на природата сж се загрижили за запазване даже на планинския клекъ (слабокъ), това на гледъ толкова безполезно и тъй умразно на туриста пълзящо растение, у насъ горимъ и изсичаме горитѣ за да създаваме „пасбища“ (чети пустини). А какво направи дружеството „Горска индустрия“ съ Рило-монастирскитѣ гори, какво извършиха брадвитѣ на дърваритѣ въ горитѣ около подбалканскитѣ градове и села и козитѣ по „Голо-Бърдо“ и другитѣ планини — нека всѣки самъ види, за да се убеди, че у насъ липсва една рѣжа, която да каже стига и да спре понататѣшното хищничество и опустошаване на най-естествената и хубава украса на планинитѣ — горитѣ.

Друга една гангрена за нашитѣ гори е окастрюването на дърветата отъ *шумата* есенно време отъ селското население, нѣщо което даже имъ се разрешава и се насърчава отъ горската властъ. Шумата ужъ служила за храна на добитѣка зимно време, обаче покрай шумата отиватъ и цѣли клончета, клоне, па даже и върховетѣ на върветата. Какви хилави, келави и оржфани изглеждатъ следъ тоя кастрежъ тия дървета, особено джбѣтъ, който много мжчно пуска нови клони и се регенерирва — всѣки е виждалъ у насъ. Никѣде по свѣта нѣма да

Слизане отъ планината.

нашритъ толкова много заклевали и плешиви гори и горички както у насъ, благодарение на тоя пакостенъ обичай, насърдаванъ отъ властитъ.

А това което не е успѣлъ да окастри селянина, го довършватъ *козитъ* му. Това пакостно животно е най-големиятъ врагъ на горитъ, и трѣбва веднажъ за винаги да се разбере, че или ще имаме гори — или ще имаме кози. Козата трѣбва да изчезне отъ нашитъ гори, като храненето ѝ се извършва изключително въ оборитъ и подъ страхъ на строги глоби се забрани свободната паша въ и около горитъ. Ние искаме и ще работимъ, щото нашитъ гори да станатъ изворъ на благосъстояние, санаториумъ за народа и украшение за страната.

Но докато за запазването на горитъ има законъ и санкции за нарушителитъ, а сжщо и за полз-

Туристически лагеръ въ Пиринъ.

ния дивечъ, редкитъ птици и рибитъ въ рѣкитъ, и се издаватъ отъ време на време наредби за закрилането имъ, има още редица отрасли на природата които сж изложени на разрушителнитъ и алчни прищѣвки на човѣшката ржка и суета. Едни отъ тѣхъ сж *планинскитъ цвѣтя* и пещеритъ, предимно сталактитнитъ пещери. Всѣки отъ насъ е срѣщалъ и се е възмущавалъ при своитъ излети отъ нѣкои своего рода „туристи“, а още повече „туристки“, които претоварени съ планински цвѣтя, едвамъ крепещи ги въ дветъ ржце, да парадиратъ съ тѣхъ, като че ли богъ знае какъвъ геройски подвигъ сж извършили! Въ Софийско, особено въ Витоша, това явление е най-очевидно. Идете недѣленъ день вечеръ въ Княжево и ще се увѣрите, че съ цвѣтята, които се мъкнатъ отъ екскурзиянтитъ бихте могли да натоварите цѣлъ товаренъ влакъ! Има планински цвѣтя въ Витоша, които сж вече на изчезване, такива сж напимѣръ жълтото витошко лале, бѣлата тинтява и др. Миналото лѣто заварихъ една група младежи около хижа „Кумата“ (ако се не лъжа

имаше между тѣхъ и членове отъ хижестроителния комитетъ), които се перчеха съ грамадни букети отъ лалета, отчасти съ луковичитъ имъ, предъ завистливитъ погледи на момичетата. Необходимо е да се поставятъ отъ страна на съюза за закрила на природата предупредителни табели по всички изходни пунктове за Витоша (Княжевската трамвайна спирка, Драгалевци, Владая, Драгичево, Симеоново и пр.), съ които да се обърне вниманието на всички посетители на Витоша да не кжсатъ изъ планината цвѣтя повече отъ нѣколко стърка, като беридбата на рѣдкитъ цвѣтя (да се изброятъ кои) и такива съ корени се абсолютно забрани подъ страхъ на наказание и глоби. Казаното важи и за други полбalkanски изходни пунктове, кждето се забѣлзва злоупотреба съ планинскитъ цвѣтя и билки. Много

болно ми стана миналата година, когато видѣхъ въ Карловския балканъ да се кжса, и то изключително съ коренищата, рѣдката и на изчезване вече жълта *генцияна*. Азъ видѣхъ цѣли товари отъ това красиво и лѣковито цвѣте по самаритъ на магаретата да се влачатъ къмъ Карлово. Въобще голѣма е опасността за изчезването на нѣкои лѣковити цвѣтя и трѣви у насъ вследствие на „жѣтвитъ“, извършвани безогледно отъ страна на професионалнитъ „билкари“, които събиратъ въ грамадни количества цвѣтя и то изключително съ коренитъ имъ. Въ това отношение трѣбва да се предприематъ енергични мѣрки дорде още не е късно.

Разрушенията пѣкъ които се правятъ въ *пещеритъ* отъ тѣхнитъ посетители сж още по-пакостни и непоправими. Десетки красиви сталактитни пещери у насъ сж превърнати благодарение на нѣкои хунски нашествия бихъ казалъ, на гробища отъ сталактити и на оклевали безинтересни грозни дупки, посещението на които възбужда само тжга и възмущение. Това което е най-жалкото въ случая е, че тия опустошения и грабежи въ пещеритъ не се вършатъ отъ простолудието, поради слабокултурността на което това би било донѣкжде простимо, а се вършатъ отъ хора интелигентни, учащи се, чиновници, лѣкари и даже учители, отъ които би трѣбвало да се очаква да покровителствуватъ природата и да приучватъ другитъ къмъ сжщото. Така въ Боснешката пещера (въ южнитъ поли на Витоша) констатирахъ, че ограбването ѝ отъ сталактитъ се дължи предимно на учителитъ отъ околнитъ села. Показаха ми се съ чувство на голѣма гордостъ цѣли сандѣци съ сталактитъ, отчупени отъ децата въ пещерата и носени въ чували отъ сжшитъ по нареждане на учителитъ. А какво ще кажете за она лѣкаръ въ Вършечкитъ бани, който по миналата година нареди да му се докаратъ отъ околнитъ пещери нѣколко кола(!) сталактити, съ които е „украсилъ“ парка на банята и фонтанитъ въ него?

Всичко това иде да докаже, че трѣбва частъ по-

скоро да се предприеме нѣщо за да се тури край, или се ограничатъ поне до минимумъ опустошенията на природнитѣ украси. За целта не стигатъ добри думи и пожелания, които предполагатъ съзнателност и една по-широка култура на масата, а сж належащи по-ефикасни мѣрки, закони и санкции.

Ако Съюзътъ за Закрила на Природата продължава все така да бездействува и да остава неотзивчивъ на крещящитѣ викове за помощъ отъ страна на природата, нека нашия Туристически съюзъ вземе въ ржцетѣ си инициативата за организиране на борбата за закрилата имѣ. Като едни отъ първитѣ и най-належащи работи, които ще трѣбва да се извършатъ сж по моето скромно мнение следнитѣ:

Изработване на проектозаконъ за защита на природата и настояване за по-скорошното му разглеждане и гласуване въ Народното събрание и влизането му въ сила. Въ основитѣ на тоя законъ трѣбва да легне отъ една страна защитата на флората, пещеритѣ и др. природни красоти, а на второ мѣсто — въобще запазването на природата въ нейния първобитенъ видъ. Въ комиситѣ за разрешаване на въпроситѣ по прокарване на пжтища, желѣзници (зѣбчати и ле) канали, водопроводи и пр., Съюза за Закрила на Природата да има обязательно свой представител. Тоже и при раздаване на концесиитѣ за използване на електрическа енергия отъ рѣкитѣ и водопадитѣ, тѣй нареченитѣ хидроцентрали, да се иска и уважава всѣкога мнението на Съюза, като се запазва винаги принципа по възможност да се щади и запазва първобитния видъ на природата, да не се загрозяватъ мѣстноститѣ, да не се осакатяватъ горитѣ и пр. Пещеритѣ въ цѣлата страна да бждатъ обявени за собственост на Б. Т. С., който отъ своя страна ще предприеме нуждитѣ мѣрки за запазването имѣ,

Законътъ въ първата си часть (флора, фауна и природни бележитости) ще трѣбва да предвиди глоби и наказания за нарушителитѣ, а като изпълнителни органи ще е необходимо да се постави природна или „планинска охрана“, каквато срѣщаме въ повечето страни на западъ. Въ Германия напимѣръ сжществува при Австро-Германския Алпийски Съюзъ планинска охрана — Bergwacht, субсидирана отъ държавата, чиито органи се състоятъ отъ платени и почетни лица, облечени отъ закона съ правата на редовната полиция. Тѣ носятъ особенъ отличителенъ знакъ и легитимация и се грижатъ за прилагането на закона за Закрила на Природата; тѣ глобяватъ, съставятъ актове на нарушителитѣ и пр. Тая охрана у насъ ще трѣбва да бжде подчинена на нѣкой държавенъ институтъ, напимѣръ на лѣсничействата, които отъ своя страна ще даватъ ходъ на съставенитѣ актове и пр.

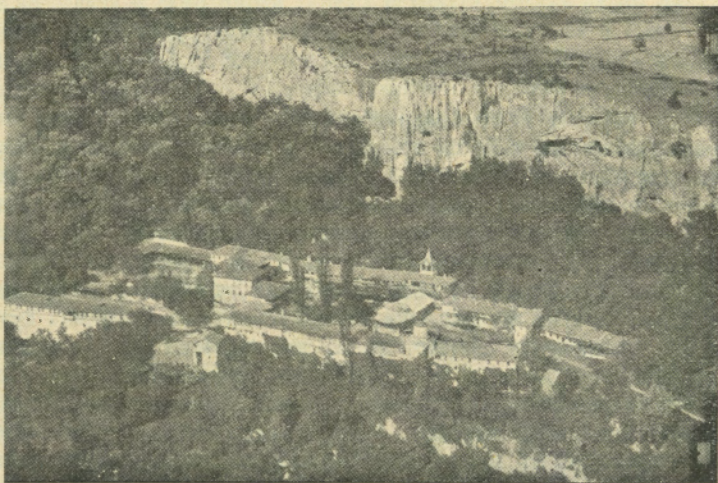
За професионалнитѣ билкари да се предвидятъ особено строги наредби и санкции. Преди всичко

необходимо е да се *концессионизира* даването право за беридба на лѣковитѣ цвѣтя и билки, както това става въ другитѣ страни.

Дава се известенъ районъ съ опредѣлени граници — „концесия за събиране лѣковити растения“ (срещу заплащане въ полза на Съюза за Закрила на Природата) на известенъ предприемачъ-билкаръ за една година. Въ продължение на 5—6 и повече години следъ това, обаче, въ сжщия районъ се забранява безусловно събирането на каквито да било цвѣтя, а се дава другъ районъ, докато се осемени и възстанови първия отъ Съюза за Закрила на природата.

До влизането на закона въ сила предлагамъ да се направи следното:

1. Всѣки клонъ отъ Б. Т. С. да назначи изъ своята страна нѣколко съзнателни, енергични и будещи респектъ членове, на които да възложи презъ

Преображенския манастиръ при Търново.

(Снимка отъ аеропланъ)

празднични дни да обикалятъ посещаващитѣ се излетни обекти въ района, като съ добри думи и съвети да предупреждаватъ излетниците за запазването на природата отъ опустошение и загрозявания, пожари, да не кжсатъ планински цвѣтя и пр. Може да имѣ се даде нѣкакъвъ отличителенъ знакъ, който ще се носи на видно мѣсто, или пъкъ удостоверение, издадено отъ Ц. Н. Презъ зимния сезонъ сжщитѣ ще предупреждаватъ и връщатъ неопитнитѣ и не добре екипирани туристи около изходнитѣ пунктове за планината, особено при лошо време.

2. Да се поставятъ предупредителни табла около изходнитѣ пунктове къмъ излетни обекти, въ които да се обърне вниманието на посетителитѣ да не кжсатъ безогледно и въ голѣмо количество цвѣтя, да не чупятъ и сечатъ младитѣ дръвчета, да не кладятъ огньове, да не замърсяватъ водата, да не стрелятъ и не търкалятъ камъни по склоноветѣ, да не загрозяватъ природата съ книжни и други остатъци и пр.

3. Предъ министерството на народното просвѣщение да се настѣи, щото учителитѣ отъ основнитѣ училища, гимназиитѣ и прогимназиитѣ да държатъ поне 2—3 пжти годишно беседи на ученицитѣ си въ горнята смисълъ. За целъта да се приготвятъ обширни аргументирани изложения.

4. Предъ министерството на земледѣлието да се направятъ енергични постжпки за ограничаването на броя на козитѣ чрезъ въвеждането на голѣмъ данѣкъ на сжщитѣ и задължителното въвеждане на оборното хранене. Да се отиѣни сегашната практика за обирането на шумата на дърветата презъ есенъта.

5. Б. Т. С. заедно съ пещерното дружество да се заематъ съ запазването поне на най-хубавитѣ и интересни пещери отъ окончателно разрушение,

като имъ се зазидатъ входоветѣ и се поставятъ врати и катинари; входа да бжде достъпенъ само съ водачъ срещу малко заплащане.

6. Да се държатъ на всѣкжде въ различнитѣ организации сказки отъ членоветѣ на Б. Т. С. и Ю. Т. С. върху закрилата на природата, да се разпространяватъ брошури и хвърчащи листове въ тоя духъ.

Азъ вѣрвамъ, че гореизброенитѣ предупредителни мѣрки ще допринесатъ доста за целъта, ако се приложатъ и изпълняватъ добросъвестно.

Нека всѣки отъ насъ туриститѣ да влѣзе въ ролъта на покровителъ и закрильникъ на природнитѣ хубости, нека всѣки я защитява отъ загрозявания и опустошавания и тогава нѣма да имаме нужда ни отъ закони, ни отъ глоби, ни отъ „охранитѣ“.

Инж. Х. Броксъ

ПРИРОДАТА.

За туриста не е безинтересно да знае какво представлява отъ себе си природата и да има едно пълно и цѣлостно понятие за нея, въ връзка съ неговата генетика. За това, въ следващитѣ редове, азъ ще направя едно бѣгло историческо изследване на понятието „природа“, тѣй както то се е появило, развивало и стигнало до насъ. Отъ това за туриста ще стане по-ясна философски, обстановката въ която се движи и значението, което въ съгласие съ своя духъ, трѣбва да ѣ отладе. Защото туризмътъ не е философска школа, което поставя последователитѣ въ каналъ на мислене — напротивъ, той само завежда човѣка въ природата, поставя го въ контактъ съ нея и му дава свободата да възприема, мисли и схваща така, както той е способенъ, въ зависимостъ отъ своята психологическа структура.

Природата се схваща твърде разнообразно отъ разнитѣ хора, но все пакъ малцина биха могли да кажатъ какво собствено разбиратъ тѣ, въ единъ цѣлостенъ видъ, подъ термина „природа“. Думата „natura“, което отговаря точно на думата „природа“ е отъ латински произходъ. И понеже, ние имаме тая дума безъ да сме взели участие въ влагането на извѣстно съдържание въ нея, най-удобно е да се проследи процеса на промѣнитѣ на съдържанията, които сж се влагали съ течение на времето, и както казахъ, съобразно себе си, да възприемемъ известно положение отъ гинетиката на това понятие.

Отъ начало съ „natura“ се е означавало произлизането животъ отъ животъ, раждане. Този първи смисълъ е много характеренъ и е отъ значение за следващитѣ съдържания на понятието, защото и до днесъ, въ болшинството случаи, подъ „natura“ се разбира нѣщо живо. Въ последствие, когато отъ взаимоотношението на латинската и грѣцката култура се е явила необходимостъта да се облече понятието за околния миръ, когато ни заобикаля и ко-

гато ние сме въ състояние да осъзнаемъ съ сетивата си, съ латински терминъ, за най-подходящъ е счетенъ термина „natura“. По този начинъ, отъ актъ на създаване, отъ актъ на едно жизнено явление, „natura“ придобива смисълъ на околния миръ. И само благодарение на това, че първоначалното съдържание на понятието бѣ тѣй силно подчертано, тая дума можа да се издигне до положението да изразява вселената въобще.

Още по-после, когато материалистичната философска школа се раздвои на психологично-обяснителна и механично-обяснителна, въ термина „natura“ почнаха да влагатъ две противоположни съдържания — едното, което предполага животъ и другото — което го отрича.

Съ течение на времето, въ първитѣ дни на християнската религия, когато се появи неоплатонизма, „natura“ доби още единъ смисълъ, а именно че тя е копие, отражение на Първоизточника, на Божеството и като така е нѣщо, което не може да претендира да бжде действителностъ.

Християнството, което въ първитѣ свои дни още, успѣ да завладѣе цивилизования свѣтъ и да го въ голѣма степенъ подчини, се обяви противъ много човѣшки прояви и даже понятия. Едно отъ тѣхъ бѣ и понятието „природа“, тѣй като въ него не можаха да съзратъ онзи голѣмъ смисълъ, който му бѣ даденъ въ началото. Даже явиха се учения, които проповѣдваха че природата е нечестиво творение, че тя е дяволско дѣло. Макаръ че тогавашната официална църква осжди това учение, все пакъ тя не допускаше занимания съ природни обекти. Считахъ се че отричането отъ природата е първото условие за духовно развитие. И не само това: философътъ Скотусъ Еригенъ напр., вмениява грѣхъ всѣкому, които се възхищава отъ хубоститѣ на природата.

Ясно е колко противоположенъ на туризма е

този възгледъ, който на времето си е ималъ много последователи и мнозина сж търпѣли гонения въ името на природата. Схващането че човѣкъ е единъ преходенъ елементъ въ природата, че той не принадлежи къмъ нея и че само поради грѣхопадането си е принуденъ да живѣе въ нея, чакащъ своето освобождение, доби широка гражданственостъ. Полека-лека „*natura*“ отъ изразъ на външния осезаемъ свѣтъ стана противовесъ на човѣшкото естество и човѣкъ биваше увещаванъ да я избѣгва. Така, съ течение на времето, почна едно отнасяне къмъ нея, което я въ голѣма степенъ олицетворяваше и въ съзнанието на хората тя се явяваше едва ли не като личностъ.

По закона за противодействието, шомъ едни отричаха природата явиха се и хора, които пъкъ я схванаха като сжщество, което заслужава обичъ. Явилиятъ се християнски мистицизъмъ създаде обратъ въ схващанията. Природата стана „божествена“. Всѣки, бленуващъ единство съ Твореца, считаше че най-правия пътъ къмъ него води презъ природата. Почнаха се възхищения и химни, които изразяваха вѣрата, че природата ни показва какъвъ е образа на Бога, че тя е „божия книга“.

Този преходъ въ схващанията, който обърна природата въ отражение на Твореца, е симптоматиченъ. Той позволи и на ония, които отричаха Бога, да провъзгласятъ природата сама за божествена и ненуждаеща се отъ Богъ. Тя може всичко, защото тя е всичко. Въ последствие даже се почна една борба противъ църковното схващане на природата и много книги отъ XVIII вѣкъ, сж съ противоцърковни, по отношение вѣрата въ Бога, тенденции.

И този моментъ, отъ който се почва обожествяване на природата, е важенъ. Тя се поставя надъ всичко, защото ѝ се приписватъ елементи на първична субстанция. Така природата е обожавана и отъ мистично вѣрващитъ и отъ материалистично търсещитъ.

Множеството перипетии, които понятието „*natura*“ е минало съ течение на историята ни дава да разберемъ колко усилия е проявилъ човѣшкия духъ и колко страдания е вложилъ той въ тоя споръ презъ вѣковетъ. Най-разнообразнитъ съдържания на понятието, които сж имали свои поддържници въ всѣко време, не ще съмнение, ги иматъ и днесъ, тъй като човѣчеството никога не е, и нѣма да бжде единомислено даже и по най-простата проблема, а камо ли въ подобенъ случай, отъ разрешението на който се опредѣля и самия мирогледъ на индивида.

Днесъ сжществуватъ хора, които се отнасятъ съвсемъ безкритично, съ голѣма доза наивитетъ къмъ природата. Тия хора никога не се запитватъ по своя починъ, какво разбиратъ подъ думата „природа“. При тѣхъ всичкитъ схващания въ историческия и генетическия процеси, се явяватъ въ съвокупностъ, преплитатъ се, противоречатъ си и създаватъ най-разнообразни представи. Едни отъ тия

хора се чувствуватъ самостоятелни въ отношенията си къмъ природата; тѣ черпятъ отъ нея жизненостъ, енергия, оптимизъмъ и прекарватъ живота си въ буренъ устремъ. Други отъ тѣхъ пъкъ възприематъ дадена доктрина, довѣрватъ ѝ се слѣпешкомъ и никога не се замислятъ да я разкритикуватъ. За всички тия хора всичко се изчерпва съ факта, че природата ни е дадена, че ние я възприемаме. Повече нѣма нужда отъ мислене въ това направление.

Други хора пъкъ се замислятъ върху сжщността на природата и, идвайки до известно положение си създаватъ убеждения, които се изразяватъ въ едно твърдение, твърде убедително. Тѣ си представяватъ подъ „природа“ една идея за всеобемностъ, въ която се заключава цѣлия физически и духовенъ миръ и по тоя начинъ ставатъ изразители на мистични свачания — че природата е всичко.

Трета група хора схващатъ природата като нѣщо лишено отъ универсалностъ. За тѣхъ природата е само онова, което сетивата могатъ да ни дадатъ. Въ противовесъ на това сжествува и единъ другъ миръ, който човѣшкитъ сетива не възпрематъ, лищенъ е отъ пространственостъ и е такъвъ на личността, на изкуството, на свободата и пр. Тия два мира получаватъ контактъ и синтезъ въ човѣка.

Следъ това, макаръ и бѣгло разглеждане на въпроса, което ни дава представа за неговия исторически ходъ, генетическо развитие и възможността за схващане, ще се спремъ още малко и то за кратко на понятието „природа“, като се абстрахираме отъ тоѣ, какво съдържание му се влага отъ разни страни. Ще зачекнемъ специално отношението на човѣка къмъ природата. Тукъ сж въ наличностъ две схващания. Едното е, че човѣкъ, като интелектъ превъзхожда околния миръ, че ако сега още не е въ състояние да го обясни въ неговата цѣлостъ, утре това ще стане, и второто — че природата обгръща човѣка и че той никога не ще може да я опознае въ нейната всеобемностъ. Две схващания, два мирогледа, които даватъ съвсемъ противоположни възможности за дейността на човѣка.

За да завърша, нека кажа че съ горнитъ редове азъ нѣмамъ за целъ да насочвамъ въ нѣкоя философска школа, а искамъ само да изложа сжществующитъ до днесъ схващания за природата, която туриста трѣбва да познава като идея или обстановка, за да може съобразно своитъ главно психични особености, да създаде такива отношения съ нея, които ще му осигурятъ едно спокойствие и възможности за работа.

И тукъ азъ съзирамъ широтата и свободата на туризма като идея и движение — че дава възможностъ на различни по схващания и духовенъ уровень индивиди, всѣки по своему да иска отъ природата онова, което той смѣта, че ще може да му даде, безъ да е принуденъ да подчини индивидуалитета си на схващания, които нѣма да му позволяватъ да бжде една свободна личностъ.

Тотю Брънековъ

ПЪВЕЦЪ НА ПЛАНИНАТА.

Природата е най-богатата съкровищница на хубости. Но тя ги открива не на всѣкого. Тя ги крие въ своитѣ дебри и на тѣхъ може да се полюбува онзи, който възлѣзе до тѣхъ. Защото само тамъ — горе, въ приоблачните висини, при вѣчнитѣ снѣгове, при синитѣ езера, въ девственитѣ гори, при бѣлопѣнеститѣ потоци, въ дълбоката тишина на планината сж чуднитѣ хубости на природата. Но и тѣ сж скрити отъ човѣшкото око. Само онова око, що е открито за дивната Божя хубостъ може да имъ се възрадва истински.

На тази истинска, света, сърдечна радостъ сж плодъ таблата на голѣмия майсторъ. И наистина К. Щъркеловъ е възторженъ обожателъ на природнитѣ красоти, сърдеченъ пѣвецъ на планината.

Таблата отъ кжтове на родната природа, що К. Щъркеловъ бѣше изложилъ въ последната си изложба съгрѣха сърдцата на мнозина и извикаха благодарностъ въ всички що обичатъ природата. Защото предъ неговитѣ дивни акварели „Мусала“, „Елени-врѣхъ“,

та на Мусала, ту забуленъ въ мъгли, ту покритъ съ снѣгове, а долу спокойнитѣ води на неговитѣ езера; „Елени-врѣхъ“ извиква у васъ шума на бързитѣ планински води и картината оживѣва предъ васъ; отъ „Рилския манастиръ“ лѣха тишината на Божия храмъ; „Лонгоза“ ни открива единъ отъ многото прекрасни кжтове на романтичната гора по рѣка Камчия; отъ всѣка негова картина, чрезъ чудната яснота на неговия изразъ, изниква прекрасната хубостъ на природата. Чувствува се, че художникътъ има едно възвишено и чисто чувство на възторгъ и просвѣтление предъ природата.

И неговитѣ акварели извикватъ сърдечната радостъ въ всички любители на природата и искрена благодарностъ на всички туристи.

Между нашитѣ художници има мнозина, които търсятъ и намиратъ вдѣхновение за работа въ природата и ни даватъ великолепни картини. Да си спомнимъ за изложбата на Б. Деневъ, за неговитѣ табла отъ живописното Търново, чуднитѣ Бѣлоградчишки скали и зелени

Мусала

К. Щъркеловъ

Елени-врѣхъ

К. Щъркеловъ

Лонгоза

К. Щъркеловъ

„Мусаленско езеро“ човѣкъ спира за дълго око и не се отдѣля отъ тѣхъ. Въ тѣхъ се прозира силуетъ

Етрополски ливади! А юбилейнитѣ изложби на Ат. Михова и Иончевъ Крискарещъ, що отъ 25 години

ни даватъ въ своитѣ табла хубоститѣ на Витоша и Рила! А радиунгитѣ ни Захаријева и Морозова! Наредъ съ тѣхъ идатъ и Францалийски, Криловъ и др.

При толкова хубави табла отъ българската природа, се повдига въпроса не би ли могло да се уреди една планинска изложба у насъ.

Такива — туристически изложби — сж уреж-

дали други страни. Миналата година унгарскиятъ туристически съюзъ бѣше уредилъ една изложба въ Буда-Пеща. Уреждани сж били такива и въ Франция и Австрия.

У насъ една инициатива въ това отношение би била първа и сигурно би пожънала успѣхъ. Върху това би могло да се помисли и се стори нѣщо.

В.

ХИЖИ — ЗАСЛОНИ НА ВИТОША.

Витоша е твърде негостоприемна зиме. Буритѣ и виелицитѣ не веднажъ сж настигали изъ пѣтя за хижитѣ туристи и тѣ съ много усилия сж се бо-

Заслонъ „Острова“ въ деня на освещаването.

рѣли дорде се добератъ до подслонъ. Нѣколко години вече „бѣлата смъртъ“ вземаше жертви. Тѣзи нещастия се дължаха покрай лоша екипировка и слабостъ на организма на излетниците, но и на липсата на заслони по сравнително дългия за зиме пѣтъ до хижитѣ. Това особено се отнася за пѣтя до хижа „Алеко“, който е особено изложенъ на силни вѣтрове. Въ редицата на взетитѣ мѣрки — туристическа просвѣта и туристическа стража, дѣлото на „Алеко“ отъ това лѣто иде да отговори най добре на тази нужда: построенитѣ две хижи — заслони по пѣтя за хижа „Алеко“, даватъ възможностъ за движение на етапи и заслоняване при бури.

Още презъ пролѣтѣта управлението на соф. клонъ отъ Б. Т. С. „Алеко“ взе инициативата за построяване по пѣтя отъ Драгалевския манастиръ до хижата на дветѣ хижи — заслони. Дѣлото е вече завършено; въ недѣля, 15 ноемврий стана освещаването имъ. Първата е построена на единъ заветъ близо преди да се стигне голѣмия Бистришки завой

на шосето, тамъ, дето вѣтъртъ духа най-силно, и е наречена „Синитѣ камъни“. Втората е построена въ мѣстността „Острова“, на мѣстото, гдето бѣше трудовашкиятъ лагеръ, до шосето и подъ гората, преди да се стигне хижа „Алеко“.

Тържественото освещаване на хижата се извърши въ недѣля, 11 ч. пр. пл. при втората хижа отъ драгалевския свещеникъ и въ присѣствието на повече отъ 50 души туристи и скиори, въпрѣки проливния дъждъ. Поздравления бѣха поднесени отъ страна на Ски-клуба, пловдивскитѣ туристи Ю. Т. С., соф. клонъ „Витоша“, двата „Фонфонъ“ и „Еделвайсъ“ и др.

Подпредседателъ на клона г. А. Букорешлиевъ благодари за поздравитѣ и изказа благодарностъ на дарителитѣ Стефанъ Паланковъ и Езра Йосифъ, както и на Столичното полицейско коменданство за указанитѣ услуги, следъ което се устрои общъ другарски обѣдъ на хижа „Алеко“.

И дветѣ хижи сж доста голѣми, вжтре съ нарове, пернишки печки и пр. И въ дветѣ сж складирани вжглища на брикети за гориво. Всѣка сжбота и недѣля тѣ ще бждатъ отоплявани непрекъснато.

На хижа „Алеко“ следъ освещаването на спасителнитѣ хижи.

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Съ тази книжка списанието завършва XXIII-та си годишнина. Редакцията се постарала да направи всичко възможно да изпълни конгресните решения относно списанието и да даде единъ разнообразенъ материялъ и илюстрира списанието съ много снимки. Редакцията е доволна че въ това отношение нейните усилия намиратъ одобрение отъ голѣмъ брой туристически дейци и ще продължи презъ следующата година работата въ сѣщия духъ; ако нѣкои читатели има да направятъ нѣкои бележки относно списанието, редакцията съ благодарностъ и внимание ще ги прегледа. Тя прави апелъ къмъ всички миналогодишни абонати да подновятъ абонамента си и всички направятъ усилия да запишатъ нови абонати. Да се обърне особено внимание на записване абонати читалища, ученически библиотеки и частни лица и учреждения. Ако къмъ всѣки 5 абонати се прибави още по единъ, редакцията ще може да даде и нѣкои приложения — черни или цвѣтни — като премия. Къмъ това да насочимъ всички усилия!

*

Берлинскиятъ професоръ и голѣмъ приятелъ на българитъ **Dr C. Kassner** въ едно писмо до Ц. Н. изказва своето възхищение изобщо отъ списанието и особено отъ последния — девети брой — посветенъ на авиация и туризъмъ.

*

По решението на съюзния съборъ, при съюза е учреденъ комитетъ, който ще има задача да популяризира постройката на метеорологичната станция на връхъ Мусалла въ време на полярната година и събиране на нужните суми за изграждането ѝ.

Комитета е отправилъ следното окръжно до всички клонове:

„Нуждата отъ метеорологически наблюдения, наблюдения които ще ползватъ както нашата стопанска дейностъ така и науката е общо призната. Още повече, че презъ идущата година, наречена полярна, се организиратъ строго научни метеорологически изследвания, които ще обхвалятъ както полюсите и полярните области, така и други области съ сравнителни по-голѣми надморски височини; такава областъ за Балканския полуостровъ се явява Рила съ в. Мусалла.

По въпроса за полярната година Б. Т. С. има становище изразено въ специална резолюция взета въ градъ Елена.

Ето защо Ц. Н. ще вземе активно участие презъ т. н. полярна година, участие което ще говори за нашето високо туристко съзнание и ще е дѣло което ще издигне както името на Родината ни, така ще е и дѣло съ което ще можемъ да се гордѣемъ.

Ц. Н. ведно съ Дирекцията на метеорологията създадохъ комитетъ, съ задача да популяризира срѣдъ обществото необходимостта отъ постройка и подържане скромна наблюдателница на Мусалла, като въ последствие тая наблюдателница да се разрастне въ пълна обсерватория. Отъ наблюдателницата ще ставатъ атмосферните проучвания.

Необходимитъ суми обаче, било за постройка на скромната наблюдателница, било за набавяне необходимитъ самопишещи апарати и инструменти трѣбва да се събере отъ обществото, понеже държавата не е въ състояние да ни се притече съ материална помощ.

Помощта отъ страна на държавата ще се изрази въ отпускане необходимитъ материали за строежъ, а евентуално и въ работна рѣка за постройката.

Но за да може по-планомѣрно, по-леко и по-бърже, да стане събирането на срѣдствата комитетътъ реши:

1. Клоновѣтъ сами или съ съдействието на сроднитъ организации, каквито сж Ю. Т. С., ски клубъ или други, да уредятъ забави, сказки, вечеринки или др. като чистия приходъ се отнесе къмъ фонда „Постройка наблюдателница при Мусала“. Началото е турено отъ Старо-Загор-

ския клонъ „Сърнена гора“ — начало, което е крайно насърчително.

2. Комитетътъ отпечати кочанни купони отъ по 5, 10 и 20 лв., които ще разпрати на клоновѣтъ за продажба.

3. Клоновѣтъ да разгласятъ, че всѣки който внесе помощъ надъ 200 лв. ще бѣде провъзгласенъ за дарителъ и вписанъ въ книгата на дарителитъ, която книга ще бѣде поставена на видно мѣсто въ наблюдателницата.

4. Комитетътъ отъ своя страна ще уреди редъ подходящи сказки, придружени съ свѣтливи картини. Тия отъ клоновѣтъ, които намиратъ, че би могло да се изнесе такава сказка въ градътъ имъ да се обърнатъ къмъ комитета. На лицето отъ комитета, което ще изнесе сказката нѣма да се плаща нищо.

Чистиятъ приходъ ще се отнесе къмъ фонда.

Всичко което ще се отнася до Комитета да се изпраща до Ц. Н. на Б. Т. С. съ уговорка за комитета постройка „Наблюдателница при Мусала“.

*

На тази покана първи се отзоваха Ст.-Загорскитъ туристи, които сж уредили вечеринка, чистиятъ доходъ отъ която — 5000 лв. е полученъ въ Ц. Н.

За тази отзивчивостъ на Ст.-Загорскитъ туристи Ц. Н. и комитета имъ дължатъ своитъ благодарности.

До колко постройката на една метеорологическа наблюдателница на Мусала се посреща добре отъ обществото се вижда отъ жеста на чиновницитъ при Окръжната См. Палата въ Ст.-Загора, които сж събрали помежду си и изпратили въ Ц. Н. за целта сумата 500 лева.

Централното Настоятелство и Комитета като имъ благодарятъ, пожелаватъ примѣра имъ да се последва и отъ другитъ дружества и обществени служители.

*

Български Туристически Съюзъ, Централно Настоятелство и Софийскитъ клонове „Ал. Константиновъ“, „Еделвайсъ“ и „Планинецъ“ премѣстиха канцеларитъ си на ул. „Солунъ“ № 55 (до книгоиздателство „Хемусъ“ — вътрешната кѣща). Канцеларитъ сж отворени всѣки день отъ 12 до 12½ по обѣдъ и отъ 6 до 6½ вечеръ.

*

Презъ 1930 г. се издаде практическо ръководство за туриста, подъ надсловъ „Водачъ на Туриста“. Понеже изданието е изчерпано и предъ видъ на това, че то бѣше посрещнато добре отъ всички туристи, Ц. Н. реши, въ началото на 1932 г. да се издаде ново издание „Водачъ на Туриста“, което да бѣде поправено и допълнено съ по-подробни сведения било за излетитъ, банитъ, курортитъ, старинитъ, автомобилнитъ съобщения и пр.

Изискани сж отъ клоновѣтъ да дадатъ всички сведения, които е необходимо да бждатъ помѣстени въ „Водача“. Отзовалъ се е единствено Старо-Загорския клонъ „Сърнена гора“ и никой другъ! Поканватъ се всички клонове да дадатъ веднага исканитъ сведения.

*

Централното настоятелство на Български Туристически Съюзъ е приканилъ клоновѣтъ съ едно обширно окръжно къмъ по-оживена агитационна дейностъ презъ зимата. Единъ отъ главнитъ въпроси, съ които клоновѣтъ ще има да се справятъ е да разяснятъ въпроса и да подготвятъ почвата за обединение съ другитъ туристически организации. Обърнато е вниманието за привличане на повече клонове било чрезъ сказки и др. агитационни срѣдства, а по отношение зимния туризъмъ, да се запознае младежта съ неговата теория. Препорѣчва се на всички, които биха упражнявали зимния туризъмъ, статиата „Опасности въ планината“ отъ Д-ръ П. Пѣевъ, печатана въ бр. бр. 3, 4 и 6 на сп. „Български Туристъ“, 1931 г.

Изискано е отъ клоновѣтъ да изготвятъ свои програми за начина, по който ще бѣде произведена зимната

имъ дейност. Поканени сж клоновете да обмислят снабдяването си съ снимки отъ районитъ имъ съ цель за уредба на една туристическа изложба, чрезъ която да се популяризира още по-добре красивата българска природа и се манифестира извършеното отъ туриститъ въ изграждането на материалната култура на България. Поканени сж всички клонове, които сж поставили витрини съ снимки на нѣкои отъ ж. п. гари да иматъ грижата за подържането имъ въ изправностъ, като по възможностъ замѣнятъ снимкитъ съ зимни такива.

Конференциитъ, които се свикваха презъ есенята, нѣма да се свикватъ. Ще се уредятъ такива презъ пролѣтата на 1932 година до когато ще се уяснятъ всички въпроси относно клоновитъ уставы, обединението и пр. Презъ зимата клоновете ще бждатъ посетени отъ съюзнитъ организатори. За такива сж назначени г. г. Арх. П. Дограмджиевъ — Враца, Д-ръ Ив. Лобутовъ — Дупница, Д-ръ Н. Караивановъ — Плѣвненъ, Коста Чорбановъ — Пловдивъ, Ив. Ил. Златаревъ — Карлово, Ив. Вълчановъ — Търново, Д-ръ Хр. Гюлеметовъ — Ст.-Загора, Веселинъ Хлѣбаровъ — Шуменъ и Тодоръ Тодоровъ — Ямболъ.

Намираме се при едни много трудни условия за културна работа, обаче съ взаимната подкрепа на ц. н. и клоновете — ще трѣбва да се направи възможното до следния съборъ, за разрешаването на всички въпроси, които ще дадатъ възможностъ на съюза да продължи спокойно своята народополезна дейностъ.

Русенскиятъ клонъ е разгледалъ най-внимателно окр. № 538 отправено отъ Ц. Настоятелство до всички клонове и е намѣрилъ за необходимо съ цель за засилване на просвѣтната дейностъ въ съюза да направи предложение въ смисълъ отъ всички четени реферати въ клоновете по единъ екземпляръ да се изпраща въ Ц. Н. съ който да обслужватъ клоновете.

Ц. Н. е намѣрило за умѣстно предложението на Русенскиятъ клонъ. По този случай умоляватъ се всички клонове да изпращатъ въ Ц. Н. по единъ екз. отъ всички реферати, които биха се чели за напредъ, за да може по този начинъ да се създаде една библиотека отъ сказки, за обслужване на клоновете.

За всѣка получена сказка въ Ц. Н. ще се съобщава въ списанието.

Подъ редакторството на дългогодишниятъ редакторъ на списанието ни — Ив. Велковъ и Кр. Миятевъ започна да излиза илюстрираното списание за история, археология, етнография и историческа география „Вѣкове“. Списанието е одобрено и препоръчено отъ М-во на Нар. Просвѣщение. Абонаментъ за 10 книжки въ голѣмъ четвъртина форматъ 100 лв. Адресъ ул. „Шейново“ 14.

Отъ септ. започна да излиза списанието „Човѣкътъ“ — медико-биологични беседи, подъ редакторството на проф. Д-ръ Вл. Марковъ, проф. Д-ръ Н. Боевъ и проф. Д-ръ Ас. Хаджиоловъ. Списанието излиза въ 10 книжки при абонаментъ 80 лв. Застѣпени сж всички медицински отдѣли отъ вещи сътрудници. Адресъ ул. „Велико Търново“ № 8.

Редакцията препоръчва и дветѣ списания.

Бургаски клонъ „Странджа“. — На 15 ноември се състоя общо годишно събрание, на което следъ като управителния съветъ и контролната комисиия дадоха отчетитъ си за изтичащата 1931 г. се провъзгласи за почетенъ председателъ г. Ильо Ивановъ — адвокатъ отъ града ни, основателъ, пръвъ и дългогодишенъ председателъ на клонъ „Странджа“ отъ Б. Т. С.

Въ сжщото събрание се избра новъ Управителенъ съветъ: председателъ: Д-ръ Илия Бански; под-председателъ: Драгомиръ Драгановъ; секр.-касиеръ: Ив. Вълковъ; пом. секр.-касиеръ: Бориславъ Д-ръ Маневъ; домакинъ-фотографъ: Христо В. Наковъ; зав. излѣтитъ: Панайотъ Ивановъ.

Контролна комисиия: Любомиръ Георгиевъ, Кирилъ Таневъ и Христо Шивачевъ.

*

Габровскиятъ клонъ „Узана“ е проявилъ една широка дейностъ. На 15 май е освѣтилъ туристическия павилионъ, като въ сжщия день е празнувалъ своятъ 20 годишенъ юбилей. На 17 августъ е положилъ основния камѣкъ на хижа „Узана“ и въ разстояние на триседмична работа на туристи е покрилъ хижата. Построена е на 115 кв. м. — на единъ етажъ; има две спални стаи, стая за пазака, веранда и кухня. Въ фонда за постройката на хижата сж постѣпили 39.160 лв. Освенъ тази дейностъ, клонътъ е маркиралъ 22 км. пѣтища до върховете Бузлуджа, Св. Никола, Узана и Корита, залѣсилъ съ акации мѣстността „Сипейтъ“ при Габровскиятъ манастиръ, около 2 декара пространство, обзавелъ спалня въ Соколския манастиръ съ 20 легла, направилъ на м. „Първа поляна“ чешма съ басейнъ, въ който развъдилъ пъстри риби. На сжщата мѣстностъ е построенъ павилиона — дървена постройка — на 74 кв. м. Хвала имъ за голѣмата дейностъ!

Пѣтепоказатели поставени отъ Ловечкия клонъ.

Дупнишкиятъ клонъ „Рилски Езера“ развива доста обширна дейностъ:

Презъ м. юний т. г. е уредилъ градинско увеселение, посетено доста добре отъ туристи и гражданство.

Въ началото на м. юний т. г. е предприелъ ремонтъ на хижата Скакавица, като е довършена окончателно малката хижата въ която е направена стенна готварска печка. Сжщата хижата е опредѣлена само за столова, та по този начинъ се избѣгва за въ бждаще замърсяването на голѣмата хижата, която остава за почивка и преношуване. Голѣмата хижата е измазана наново отвътре и е снабдена съ голѣми солидни печки. Преношува се все още на нари. Презъ цѣлия лѣтень сезонъ хижата е посетена отъ повече отъ 2000 туристи и гости.

Презъ лѣтото клонъ е успѣлъ да извърши маркировка на пѣтя Сепарева-Баня-Хижата-върхъ Дамка съ червена боя и пѣтя Дупница-Бистришкия водопадъ-Тиха Бистрица съ синя боя. Идното лѣто ще продължи маркировката до самия Рилски манастиръ.

Праздника на Рила планина и деня на хижата Скакавица

2-й Август т. г. Илинден е отпразднуван тържествено на самата хижа. Излезли сж повече отъ 250 души дупнишки туристи, които сж направили дружен излетъ до 7-тѣхъ езера и връхъ Дамка.

Презъ цѣлото лѣто сж направени много официални и неофициални излети посетени доста отъ членове и гости. Главни обекти на излетитѣ сж били хижата, Рилския манастиръ, долината на р. Отовица, Бистришката долина и пр.

Отъ 11-й до 14-й септемврий т. г. клонъ е проектиралъ въ кино Модеренъ театъръ филма „Буря надъ Монбланъ“ посетенъ отъ всички учащи се и много граждани. Чистия приходъ е билъ за касата на клонъ. На 24 окт. клонъ е далъ танцувална вечеринка въ салона на Пансиона. За Нова година клонъ урежда своята традиционна туристическа томбула съ най-разнообразни предмети отъ туристически и общъ характеръ.

Отъ 15. окт. клонъ е наелъ помещение и има вече клубъ съ канцелария.

Ревностнитѣ членове Д-ръ Боянъ Лѣкарски и Иванъ Бадински сж подарили на клонъ една аптечка поставена въ специално шкафче, съ всички необходими медикаменти съ изказано желание да се остави на хижа Скакавица и услужва при нужда всички минаващи туристи и гости. Клонъ изказва на дарителитѣ най-голѣма благодарностъ. На хижа Скакавица има и презъ зимата постояненъ пазачъ.

*

Казанлъшкия клонъ „Розова долина“ е уредилъ скаска съ диапозитиви за „Рила“, а предстояще е уреждането на такава за „Нашитѣ манастири“.

Клонътъ е начерталъ програма за дейността си презъ зимата, главния въпросъ отъ която е този за постройката на хижа „Бузлуджа“.

*

Ловечкия клонъ „Стратешъ“ брои 80 члена, уредилъ е 6 многодневни излети и една скаска съ диапозитиви. Реализиралъ е бюджетъ съ 41 277 приходъ и 37 600 разходъ. Далъ подслонъ въ спалнята „Стратешъ“ на 182 пренушувания, а въ спалнята „Смѣситъ“ — 470.

Поставилъ пжтепоказатели по басейна на р. Крайова и Черни Осъмъ — по пжтекитѣ за Амбарица—Сопотъ и Купена—Карлово. Новооткрититѣ спални въ Стара Планина, на 650 м. надъ морето, на кръстопътя за Амбарица—Сопотъ и Купена—Карлово. Иматъ 10 напълно обзаведени легла и одъри за 20 излетника. Спалнитѣ се кръстиха — отъ група излетници — хижа „Смѣситъ“ — това е едно старо държавно здание — служещо за горски кантонъ — сега напуснато, порутено и ремонтирано наново презъ пролѣтътъ на 1931 г. отъ клонъ, тъй че всичкитѣ му стаи, на брой 5 сж пригодени за нощуване, като три отъ тѣхъ сж обелирани напълно.

Хижа „Смѣситъ“ въ Стара планина на Ловечкия клонъ.

Беседка построена отъ Ловечкия клонъ.

Самоковски клонъ „Рилски туристъ“ — е ималъ на 11 ноември общо годишно събрание. Избрано е ново настоятелство, което се е конституирало така: председателъ Д. Кокосковъ, подпредседателъ П. Францалийски, секретаръ З. Лесичевъ, касиеръ Г. Бързановъ и съветници Ст. Баръмовъ, Ап. Дрънски, Цв. Карановъ и д-ръ К. Ахренова.

Презъ текущата 1931 год. хижа Мусала е била посетена отъ около 3000 души туристи. Хижата е отворена презъ цѣлата година. Предстояще е скачването ѝ съ телефонъ.

*

Софийскитѣ клонове „Алеко Константиновъ“, „Фонфонъ“, „Еделвайсъ“ и „Планинецъ“ съ Ски-клуба уредиха и тази година туристически университетъ. Така всѣка седмица се четатъ реферати. Четоха вече: Н. Галчовъ — Идеология на туризма, Д-ръ Р. Рачевъ — Първа помощъ въ планината, Ст. Поповъ — Психология на планинара, Л. Дишковъ — Напжтствия на скибора.

*

Софийски клонъ „Алеко Константиновъ“. — Подъ ръководството на секцията за укрепяване на пороищата и залесяването при Министерство на земледѣлието и държавнитѣ имоти, 200 дружествени членове отбиха трудовата си повинностъ въ залесяване на Витоша, въ района на хижа „Алеко“. Отъ фонда „Залесяване“ настоятелството е поръжало въ странство иностранны борови култури (американски, хималайски и други видове), които ще бждатъ посадени около хижа „Алеко“, кждето презъ пролѣтътъ ще бжде устроенъ и алпинеумъ.

— Хижа „Алеко“, която по едно недоразумение въ миналото, още продължава да бжде въ забранена зона и се използва само зимно време, е основно ремонтирана; сжщевременно се набавиха нови вълнени дюшечи, чаршафи, одеала, възглавници и пр. Набавени сж въ голѣмо количество и различни продукти: мармалади, консервирано месо, компоти, бисквити, шоколадъ, кафе и пр. Такса за нощувка 30. лв. съ одеало, 20 лв. безъ одеало. Членоветѣ на Б. Т. С. и Ю. Т. С. плащатъ 50%. Фабриката за шоколадъ и захарни издѣлия „Пчела“ е подарила единъ електромоторъ, който ще се използва за електрическо освѣтление и свѣтлинна сигнализация на хижата.

— По решение на годишното събрание, настоятелството подари отъ името на соф. кл. „Алеко Константиновъ“ на хижа „Мусала“ едно голѣмо стоманено клепало, което, споредъ мнението на техницитѣ, звѣни по-добре въ планината, отколкото обикновена камбана или плоча. Клепалото, съ което ще се даватъ сигнали презъ нощта и при виелици, за да се ориентиратъ заблудилитѣ се туристи изъ Рила, въ околността на хижа „Мусала“, ще бжде поставено на особено скеле вънъ отъ хижата

— Въ изпълнение на своята културно-просветна дейност настоятелството на клона устройва и тая година, съвместно съ софийските клонове на Б. Т. С. и Българския Ски-клубъ редица сказки изъ областта на туризма и скиорството отъ видни туристически дейци, лѣкари, професори и общественици. Редътъ и темата на сказките ще се съобщаватъ съ афиши и чрезъ пресата.

— Канцеларията на клона се премести нд ул. „Солунъ“ 55. Справки и записвания всѣки день отъ 8—9, 12—12.30 и 18—19 ч.

— По инициативата на съюзния членъ Н. Петровски и др. съ собственъ трудъ и срѣдства сж построили въ Витоша, въ мѣстността „Свратето“ малка вила „Яворъ“, която всѣки празникъ е отворена. На организирани членове при лошо време се дава приемъ. Сж щитѣ заедно съ децата си и съ действието на горската властъ иматъ за цель да залесятъ едно пространство отъ 10 декара.

Ст.-загорски клонъ „Сърнена гора“ продължава да развива добра дейностъ. Уредени сж презъ лѣтото 11 излети и една изложба съ акварели на художника-туристъ Павелъ Францалийски. При клона има фото-служба, която има за цель да доставя на членоветѣ ефтини снимки и да пропагандира хубоститѣ на България. Туристическата спалня е дала подслонъ на 168 души. Построената отъ клона метеорологична наблюдателница, снабдена съ всички уреди, издигна клона въ лицето на гражданството като една народополезна организация. Изобщо, клонътъ се стреми да допринесе, до колко му е възможно за културното и стопанско повдкане на населението.

Търновскиятъ клонъ „Трапезица“ е ималъ извънредно общо събрание на 29 ноем. въ салона на книгата, на което покрай направения докладъ по паричната лотария и бждаща туристическа дейностъ, председателя Ц. С. Гиргановъ е рефериралъ върху „гр. Търново, като обектъ за туристически посещения и мѣрки за привличане на посетители“.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ГОДИНА XIII.

СТАТИИ

Честита Нова година! — Н. Галчовъ	2
Земята зове — химна — Л. Владикинъ	3
Одринъ — Л. Н. Т.	5
Какво ни свързва — В. Захариевъ	7
Отъ скалистия връхъ — разказъ — Л. Н. Вълчановъ	7
Въ северния музей и въ Сканзенъ — А. Монеджикова	10
Планински филми — Л. Б.	13
Нашето богатство — Д-ръ Б. Ковачевски	18
Туризмътъ и народната култура — Хр. Вакарелски	19
Туризмътъ въ края на романтичната епоха — Ел. Ков.	23
Какъ не бива да строимъ хижи — Инж. Х. Броксъ	24
Бури надъ Монбланъ — Л. Н. Т.	28
Надлъжъ и наширъ презъ България — П. П.	29
Славянски туризмътъ — конгреса въ Прага	30
Новиятъ законъ за физическо възпитание на българската младежъ — Д-ръ Б. Ковачевски	34
Пирдопската котловина — Сим. Савовъ	36
Опасности въ планината — Пѣйо (57, 88)	38
Първиятъ задграниченъ излетъ на Б. Т. Д. до Чехия — В. Баевъ	41
Висшия туристически съветъ — Д-ръ П. Козаровъ	50
Очерки и настроения, — Витоша, Патлейна — Л. Н. Вълчановъ	51
Знамена на ски-туризма — Л.	53
Бѣлия адъ на Мусала и чудото на Св. Иванъ Рилски — Л. Тодоровъ	54
Славянски туризмътъ — Туризмътъ въ Чехословашката република	61
Необходими реформи — Н. Галчовъ	66
Туризмътъ като родинознание и народно благосъстояние — Инж.-арх. Г. Козаровъ (84)	67
Връхъ Чумерна — Wott	70
Впечатления отъ Швеция — А. Монеджикова	71
Туризмътъ, родинознание и родинолюбие — Иванъ Вълчановъ	74
Рѣка Дунавъ като обектъ на туриста — Ставревъ	75
Горо ле, горо зелена — Н. Шейтановъ	82
Въ Елена — П. Росенъ	86
Домъ „Д-ръ Хр. Момчиловъ“ — хижа Чумерна	87
Изъ „Българскиятъ народенъ театръ въ Македония презъ 1908 год. — въ Воденъ — на Олимпъ — К. Мутафовъ (107)	92
Туристически тържества — Б. Ков.	98
Писмо отъ Луганското езеро — А. Т. Д.	100

Хижа-домъ „Трапезица“ — Ц. Ст. Гиргановъ	104
Бждащето на Витоша за София — Б. Наследниковъ	107
Какво пѣе планината — Ив. Вазовъ	114
Природата у Вазова — И. Бадевъ	115
Бай Тепо Чанака — Wott	116
Впечатления отъ Швеция — А. Монеджикова	118
Хижа Амбарица — П. Кантемировъ	120
Името на Балканскиятъ полуостровъ — Г. Гунчевъ	121
Мусалла — Ставревъ	123
Полета въ стратосферата — Б.	124
Туризмътъ и Авиация	130
Легенда на Балкана — П. Славейковъ	131
Планински летения	132
Въздушенъ туризмътъ	134
Планински хижи и въздухоплаване — Л.	135
Надъ неизследвани земи	136
Полетъ надъ Килиманджаро — К.	137
Полярната експедиция на цепелина — Б.	140
Чудесата на голѣмитѣ височини	142
Метеорологична наблюдателница „Мусалла“ — К. Т. Кировъ	146
Въ защита на природата — Инж. Х. Броксъ	149
Природата — Т. Брънековъ	152
Пѣвецъ на планината. — В.	154
Хижи-заслони на Витоша	155

Книжнина. — Чуждестранни списания 15; Водачъ на туриста 46, По висинитѣ на Родопа 47.

Вести и бележки. — Отъ чужбина: Американскитѣ туристи 44, туристи въ Италия 44, приходитѣ на Австрия отъ чуждитѣ туристи 44, холандци въ Германия 44, чужденци въ Германия 44, посещения на чужденци въ Виена, Берлинъ, Буда-Пеща и Прага 45, покровителствуване на природата въ Холандия, изъ туризма въ Италия, комисариятъ за туризмътъ въ Италия, чужденци въ Гърция, гостуване на Луи Тренкеръ; У насъ: Съюза за защита на родната природа 45, конгресътъ на Ю. Т. С. 143, нещастия въ планината 143.

Дружественъ животъ. — Ц. Н. 16, 47, 64, 76, 94, 128, 143, 156. Редакцията 31, 47, 76, 94, 128, 156. XXIII ред. съборъ въ Елена 94, 109. Царьтъ и туриститѣ 127. Висшъ туристически съветъ 62. Конференция въ М-во на желѣзницитѣ 16, 31. Съюзъ за защита на природата 128. Водачъ на туриста 156. Организатори 144. Кюстендилъ 94, Търново 16, 76. Хижи: Алеко 16, Мусалла 16, Чумерна 16. Среци 76, 94. Спални 77.

Туристическа кооперация 48, 64. Туристи-скиори 16. Нещастия в планината 31, Асоцията на славянските туристи 94, 128, нови клонове 16, 128, поправка 16. Клонове — Айтосъ 31, 48; Банско 95, 128; Бургасъ 95, 157; Варна 32; Видинъ 76, 128; Враца 16, 76, 95; Габрово 32, 64, 77, 157; Г.-Орѣховица 95; Дол.-Баня 48, 77; Дръново 77; Дупница 77, 157; Елена 48, 77; Казанлъкъ 78, 158; Карлово 78, 95; Карнобатъ 95; Княжево 95; Копривщица 48; Костенецъ 95; Котелъ 144; Красно село 95; Кюстендилъ 32, 78; Ловечъ 32, 78, 158; Лжджене 95; Нова Загора 95; Орхане 95; Панагюрище; Перникъ 48, 78, 144; Пирдопъ 95; Плѣвентъ 95; Пловдивъ 26, 64, 128; Попово 96; Преславъ 96; Разлогъ 96; Русе 96; Самоковъ 144, 158; Сарамбей 96; Св. Врачъ 16, 96, 144; Сопотъ 78; София — Алеко Константиновъ 79, 158; Фонфонъ 96, 144, 158; Еделвайсъ 158; Планинецъ 144, 158; Ст.-Загора 79, 159; Т.-Пазарлъжикъ 79; Тетевентъ 32; Тръвна 64, 79, 144; Търново 80, 159; Хасково 80; Шуменъ 32, 80; Чирпанъ 16, 32, 80; Ямболъ 80; Бълг. Нар. Морски Сговоръ 31; П. П. Морозовъ 47; Иончевъ-Крискорецъ 94; Есперантиститъ в България 47; Алпийски нарчаникъ 48 и Курсъ по физическо възпитание 94.

Снимки: Шестото езеро отъ Еди-гьолъ (начална) 1, Рила-зиме 2, Семково 4, мостътъ на Марица при Одринъ 5, дворътъ на Султанъ Селимъ 5, джамията Султанъ Селимъ отъ птичи погледъ 5, централниятъ куполъ на джамията Султанъ Селимъ 6, минаре отъ Султанъ Селимъ 6, Айтоскитъ тунели 8, 9, Музеятъ Сканзенъ в Стокхолмъ 11, Луи Тренкеръ съ братята Лангеръ 13, Луи Тренкеръ 14, ски-състезания 14; Бъндерица-Пиринъ (начална) 17, скиори на Витошкото плато 18, идилия в планината 19, кошъ за жито 21, кошница 21, стара къща 22, на вода 22. Пиринъ 25, 23, в царството на глетчеритъ 28, Зепъ Ристъ и Лени Рифенщайлъ 28, Ски-скокътъ 28, преминаване на глетчерна пропасть 29, Влахинското езеро-Пиринъ (начална) 31, Пиринъ 34, хижа Паскалъ 37, 38, Катеринската пещера 40, Шръбското езеро в Високитъ Татри 41, вр. Луживанъ 42, държавната хижа при Попрадското езеро 42, Петътъ Спишки езера 43, кътъ отъ Татритъ 43, Бъндерица-Пиринъ-леговице на лавина (начална) 49, група Прекарекъ 50, следи отъ ски 53, гора отъ ски 53, свличащи се камъни 58, Мальовица 59 Крамаржовата хижа 60, държавна хижа при 5-тъ Спишки езера 60, Клостерманова хижа 61, Банско-пролѣтъ 66, единъ пакостникъ в горитъ 67, изгледъ отъ Гота-каналъ 71, старата църква в Ратвикъ 72, стара върба край Русе 74, залезъ слънце при Русе 75, пролѣтъ в планината-нарцизи 82 витошки лалета 83, пролѣтъ 85, Елена 86, домъ „Дръ Хр. Момчиловъ 87, хижа Чумерна 87, напластяване на саѣга 88, чело на прѣспа в Пиринъ 89, улица в Воденъ 92, водопадъ в Воденъ 93, хижа-домъ „Трапезица“ (начална) 97, арката в Елена 99, паметникъ на Г. С. Раковски в Витоша 99, паметникъ на Хр. Ботевъ в Витоша 100, пролѣтъ в Лучано 101, Лучано 101, кътъ отъ езерото 102, Гандрия 102, есень в Лугано 103, Ел тепе и Кутела (начална) 113, Ив. Вазовъ 115, Бай Тепо Чанакъ 116, Калоферския мѣжки манастиръ 117, шведски спортенъ плацъ 118, шведски водопадъ 118, торфена колиба на лапонца 119, лапонска фамилия 19, хижа Амбарица 120, стара карта отъ 1624 г. 122, балона напълненъ 125, проф. Пикаръ и Дръ Кипферъ в гондолата 126, Рила в областта на Черното езеро (начална) 129, Рила 130, надъ Янтра 130, Юмрукчалъ 131, Черни връхъ 132, 7-тъ езера 132, съ аеропланъ надъ Витоша 133, въздушна разходка около Витоша 133, глѣздо на въздушни удари в Витоша 134, Рила 134, Бричеборъ 134, хижа Кумата 135, хижа Селимица 135, Рупитъ 136, туристически домъ в Враца 136, хижа Алеко 137, аеропланътъ на летеца Лундборгъ 138, Килиманджаро 129, кратерътъ на вр. Кибо 139, поляренъ пейзажъ 140, ледникъ отъ цепелина 140, пжтътъ на Гр. Цепелинъ 141,

октомврий 1931 г. 141, Рилскиятъ манастиръ 142, снѣгъ 142, 7-тъ езера 142, На свобода в планината 147, гр. Ловечъ съ покрития мостъ на р. Осъмъ 148, паша в Пиринъ 149, Слизане отъ планината 149, туристически лагеръ в Пиринъ 150, Преображенския манастиръ при Търново 151, заслонъ „Острова“ на Витоша 151, на х. Алеко следъ освещаване на спасителнитъ хижи 145, пжтепоказатели 157, хижа „Смѣситъ“ 158, беседка на Ловечкия клонъ 158.

Репродукции. — Черниятъ потокъ - Жераръ 23, изкачане на Ричи - Жераръ 24, зиме — на пжтъ за града П. П. Морозовъ, 35, назадъ въ село — П. П. Морозовъ — 51, Еленинъ връхъ — Хр. Иончевъ Крискарецъ 65, Рупитъ - Рила — В. Захариевъ, Мусала — К. Щъркеловъ (начална) 145, Елени-връхъ, Лонгоза, Мусаленски езера — К. Щъркеловъ 154, П. Францалийски — бждащата наблюдателница на вр. Мусала. винетки 70, 98.

ТЪРНОВСКА ПОПУЛЯРНА БАНКА (КРЕДИТНО КООПЕРАТИВНО СДРУЖЕНИЕ)

въ гр. В. Търново

За телеграми Популярна банка — Телефонъ № 72

Банката е основана в началото на 1919 год. и в края на сжщата година е имала 363 членове. Сега числото на членоветъ е 1300. Капитала и фондоветъ сж около 5.000.000 лева. Отговорността на членоветъ е в петоренъ размѣръ на вложения дѣловъ капиталъ.

Извършва всички служби отъ банковъ характеръ. Прави преводи за цѣла България при най-износни условия, като най-широко използва ВЛОГОВИТЪ КНИЖКИ — АКРЕДИТИВИ, по които изплащанията се извършватъ незабавно.

Приема за събиране полици, чекове, купони и др. при най-износни условия.

Има разни видове влогове около 43,000,000 лв., а пласментъ около 24,000,000 лева. Изплащането на влоговетъ е напълно обезпечено и се извършва в всѣкакви размѣри безъ предупреждение.

Банката се ползва съ името на най-стабиленъ и добре организиранъ кредитенъ институтъ в гр. В. Търново. Това се потвърждава и отъ довѣрието изразено къмъ нея чрезъ многото вложители и влогове, които е набрала.

Софийскиятъ клонъ „Алеко Константиновъ“ за да покрие дълга си по строежа на двѣтъ спасителни хижи, които построи презъ м. октомврий на Витоша, ще разиграе на хижа „Алеко“ срещу Бждни вечеръ традиционната си предметна лотария отъ 10.000 билети по 5 л. съ много печалби: ски, раници, туристически ризи, една палатка „Шкода“, туристически прибори и пр.

ПОКАНА

Къмъ всички туристи и любители на българската природа отправяме покана да се запишатъ абонати на XXIV годишнина на

„БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ“

органъ на Българския Туристически Сюзъ.

Списанието ще излѣзе въ 10 книжки отъ по 16 страници, голѣмъ форматъ, на хубава хартия съ много иллюстрации, при абонаментъ 60 лева.

Туристи, запишете се абонати на списанието!

Подкрепете вашиятъ единственъ органъ да има по голѣмъ пласментъ, за неговото лично подобрене и чрезъ него — за пропагандиране дѣлото на българския туристъ!

Адресъ: сп. „Български туристъ“, София, ул. Солунъ 55

Отъ Редакцията.